

Tôi v t biên m t mình r i đ nh c Pháp. Năm đó tôi m i 49 tu i, v y mà đi tìm vi c làm đ n đầu ng i ta cũng chê là tôi già! Vì v y, m t hôm, khi ch i tóc, tôi nhìn k tôi trong g ng. Tôi b ng th y đó có m t ng i có v nh quen nh ng th t ra thì r t l : m t sâu, má hóp, m t đ y n p nhần trên trán, đ đuôi m t, đ khoé môi, mái tóc đã ng b c c t t a thô s nh t tay c t l y. T bao lâu nay tôi không đ ý, bây gi soi g ng vì b chê già, tôi m i th y r ng tôi c a h i tr c “Cách m ng thành công” và tôi c a bây gi - nghĩa là ch sau có m y năm s ng đ i ch đ g i là u vi t - th t không gi ng nhau chút nào h t. Tôi già thi t, già tr c tu i. Cho nên, tôi nhìn tôi không ra. T đó, m i ngày tôi .. t p nhìn tôi m t l n, nhìn k , cho quen m t !

M t ng i b n làm vi c lâu năm Côte d’Ivoire (Phi Châu) hay tin tôi đã qua Pháp và v n còn th t nghi p, bèn gi i thi u tôi cho Công ty Đ ng mía c a Nhà n c. Không bi t anh ta nói th nào mà h nh n tôi ngay, còn gi i cho tôi vé máy bay n a!

X a nay, tôi ch a t ng quen m t ng i da đen g c Phi Châu nào h t. Và ch có vài khái ni m thô s v vùng Phi Châu da đen nh là: đ đó nóng l m, đ t đai còn nhi u n i hoang vu, dân chúng thì da đen thui lúi, t i ngày ch thích v tr ng, thích nh y t ng t ng v.v.. Vì v y, tôi h i .. ngán. Nh ng cu i cùng r i tôi quy t đ nh qua x da đen đ làm vi c, danh d h n là l i Pháp đ tháng tháng vắc m t Vi t Nam đi xin tr c p đ u n , đ u kia ..

N i tôi làm vi c tên là Borotou, m t cái làng n m cách th đô Abidjan g n 800 km! Vùng này toàn r ng là r ng. Không ph i là r ng r m rì cây cao ch n ch nh i Vi t Nam. R ng đ đây cây th p l a th a, th p th p c m i, m i l m th c .. coi khô hóc. Không có núi non, ch có m t vài đ i trũng, nh ng đ i không cao và trũng không sâu ..

Nhà n c phá r ng tr ng mía. Ru ng mía ngút ngàn! N m trung tâm là khu nhà máy, khu c gi i, khu hành chánh, khu c xá v.v... n m cách nhau c vài cây s .

Mu n v th đô Abidjan, ph i lái xe h i ch y theo đ ng mòn xuyên r ng g n ba ch c cây s m i ra t i đ ng cái trắng nh a. T đó ch y đi Touba, m t qu n nh v i đông đ o dân c . T đây, l y máy bay Air Afrique v Abidjan, m i ngày ch có m t chuy n.

Phi tr ng Touba nh xiu, ch có m t nhà ga xây c t s sài và m t phi đ o làm b ng đ t đ , m i l n máy bay bay lên đáp xu ng là b i bay .. đ tr i !

Tôi h i dài dòng đ đây đ th y tôi đi “làm l i cu c đ i” m t n i hoang vu h o lánh mà c nh trí thì ch ng có gì h p đ n h t! Thêm vào đó, tôi là ng i Á Đông duy nh t làm vi c chung v i Tây tr ng (ch có năm ng i) và Tây đen (đông vô s k). đ đây, thiên h g i tôi là “le chinois” - th ng Tàu - Su t ngày, su t tháng tôi ch nói có ti ng Pháp. Cho nên, lâu lâu thèm quá, tôi soi g ng r i .. nói chuy n v i tôi b ng ti ng Vi t, trông gi ng nh th ng khùng! Ch a bao gi tôi th y tôi cô đ n b ng nh ng lúc tôi đ i di n tôi trong g ng nh v y.

.. M&#t hôm, sau h&#n tám tháng “&# r&#ng”, tôi đ&# c g&#i v&# Abidjan đ&# h&#p (Đây là l&#n đ&#u tiên đ&# c v&# th&# đô!). Anh tài x&# đen đ&#a tôi ra Touba. Chúng tôi đ&#n phi tr&#&#ng l&#i m&#t gi&# tr&#a. Sau khi ph&# tôi g&#i hành lý, anh tài x&# nói:

- Tôi ra ng&# tr&#a &# trong xe. Ch&#ng Patron (ông ch&#) đi đ&# c r&#i tôi m&#i v&#.

&# x&# đen, h&# dùng t&# “Patron” đ&# g&#i ông ch&#, ông x&#p, ng&#&#i có đ&#a v&#, có ti&#n, ng&#&#i mà h&#n n&# nang v.v... Nghe quen r&#i, ch&#ng có gì chói l&# tại h&#t!

Tôi nói:

- V&# đi! Đâu c&#n ph&#i đ&#i!

H&#n nh&#n rằng c&#&#i, đ&#a hàm răng tr&#ng toát:

- T&#i Patron không bi&#t ch&# &# đây lâu lâu h&# l&#i hu&# chuy&#n bay vào gi&# ch&#t, nói t&#i máy bay ăn-banh &# đầu đó. Máy bay cũng nh&# xe h&#i v&#y, ai bi&#t lúc nào nó n&#m đ&#&#ng.

R&#i h&#n đi ra xe. Tôi ng&#i xu&#ng m&#t ph&#-t&#i, nhìn quanh: hành khách khá đông, nhi&#u ng&#&#i ng&#i v&#i m&#t s&# hành lý nh&# thùng c&#c-tông, bao b&#, va-ly v.v.. Không ph&#i h&# không bi&#t g&#i hành lý, nh&#ng vì nh&#ng gì h&# đã g&#i đã đ&# s&# ký-lô dành cho m&#i hành khách, nên s&# còn l&#i h&# .. xách tay, cho đ&#u là nhi&#u món v&#a n&#ng v&#a c&#ng k&#nh !

Không khí nóng b&#c. M&#y cái qu&#t tr&#n quay vù vù, c&#ng thêm m&#y cây qu&#t đ&#ng xoay qua xoay l&#i, v&#y mà cũng không đ&# mát. Thiên h&#ng g&#a ng&# g&#t, tôi cũng ngã ng&#&#i trên l&#ng gh&#, l&#m dim ..

Trong lúc tôi thiu thiu ng&# thì loáng thoáng nghe có ai ca v&#ng c&#. Tôi m&# m&#t nhìn quanh r&#i th&# dài, nghĩ: “T&#i mình nh&# quê h&#&#ng x&# s&# quá nên trong đ&#u nghe ca nh&# v&#y”. R&#i l&#i nh&#m m&#t l&#m dim .. L&#i nghe v&#ng c&# n&#a. Mà l&#n này nghe rõ câu ngân nga tr&#&#c khi “xu&#ng hò”: “M&#y n&#p nhà tranh &#n mình sau hàng tre r&# bóng .. đang v&#&#n lên ng&#n khói .. á .. lam .. à .. chi&#u ..”

Đúng r&#i! Không ph&#i &# trong đ&#u tôi, mà rõ ràng có ai ca v&#ng c&# ngoài kia. Tôi nhìn ra h&#&#ng đó, th&#y xa xa đ&#&#i lùm cây đ&#i có m&#t ng&#&#i đen n&#m v&#ng. Và ch&# có ng&#&#i đó thôi. L&# quá! Ng&#&#i đen đâu có n&#m v&#ng. T&#p quán c&#a h&# là n&#m m&#t lo&#i gh&# dài b&#ng g&# cong cong. Ngay nh&# lo&#i gh&# b&# th&#&#ng th&#y n&#m đ&#&#i m&#y cây dù to &# bãi bi&#n .. h&# cũng ít dùng n&#a. Tò mò, tôi b&#&#c ra đi v&# h&#&#ng đó đ&# xem là ai v&#a ca v&#ng c&# l&#i v&#a n&#m v&#ng đ&#ng đ&#a. Thì ra là m&#t anh đen còn tr&#, còn cái v&#ng là lo&#i v&#ng nhà binh c&#a quân đ&#i Vi&#t Nam C&#ng Hoà h&#i x&#a. Tôi nói b&#ng ti&#ng Pháp:

- Bonjour !

Anh ng&#ng ca, ng&#i đ&#y nhìn tôi m&#m c&#&#i, r&#i cũng nói “Bonjour”. Tôi h&#i, v&#n b&#ng ti&#ng Pháp:

- Anh hát cái gì v&#y?

H&#n đ&#ng lên, v&#a b&#&#c v&# phía tôi v&#a tr&# l&#i b&#ng ti&#ng Pháp:

- M&#t bài ca c&#a Vi&#t Nam. Còn ông? Có ph&#i ông là le chinois làm vi&#c cho h&#ng đ&#&#ng &# Borotou không?

Tôi tr&# l&#i, v&#n b&#ng ti&#ng Pháp:

- Đúng và sai! Đúng là tôi làm vi&#c &# Borotou. Còn sai là vì tôi không ph&#i là ng&#&#i Tàu. Tôi là ng&#&#i Vi&#t Nam.

B&#ng h&#n tr&#n m&#t có v&# v&#a ng&#c nhiên, v&#a m&#ng r&#, r&#i b&#t ra b&#ng ti&#ng Vi&#t, gi&#ng đ&#c s&#t mi&#n Nam, ch&#ng có m&#t chút l&# l&#:

- Tr&#i &#i! .. Bác là ng&#&#i Vi&#t Nam h&#?

R&#i h&#n v&# lên ng&#c:

- Con cũng là người Việt Nam nè!

Thì u chút n a là tôi b t c i. Nghe tôi k m l i k p, khi tôi nhìn g ng m t r ng r vì sung s ng c a h n. R i tôi b ng nghe m t xúc đ ng dâng tràn lên c . Thân đã l u vong, l i “trôi sông l c ch ” đ n cái x “kh ho cò gáy” này mà g p đ c m t ng i bi t nói ti ng Vi t Nam và bi t nh n mình là ng i Vi t Nam, dù là m t ng i đ n, sao th y quý vô cùng. Hình nh c a quê h ng nh đang ng i lên tr c m t ..

Tôi b c t i b t tay h n. H n b t tay tôi b ng c hai bàn tay, v a l c v a nói huyền thuyên:

- Tr i i ! .. Con m ng quá! M ng quá! Tr i i ! .. Bác bi t không? Bao nhiêu năm nay con thêm g p ng i Vi t đ nói chuy n cho đ . Bây gi g p bác, thi t .. con m ng “h t l n” bác à!

R i h n kéo tôi l i v ng:

- Bác n m đi! N m đi!

H n l i đ ng g ch “b -lóc” g n đ y l y hai ba viên kê bên c nh v ng r i ng i lên đó, mi ng v n không ng ng nói:

- Con nghe thiên h nói Borotou có m t ng i Tàu. Con đâu dè là bác. N u bi t v y con đã phóng Honda vô tr ng ki m bác r i! Đâu đ i t i bây gi ..

H n móc gói thu c, rút lòi ra m t đ u, r i đ a m i tôi:

- M i bác hút v i con m t đ u.

H n đ a gói thu c v phía tôi, m i b ng hai tay. M t c ch mà t lâu tôi không còn nhìn th y.

M t c ch nói lên s kính tr ng ng i tr ng th ng. Tôi th y ó m t “cái gì” r t Vi t Nam.

Tôi rút đ u thu c đ lên môi. H n ch t qu t máy, đ a ng n l a lên đ u đ u thu c, m t tay che che nh tr i đang có gió. Tôi b p thu c r i ng c nhiên nhìn xu ng cái qu t máy. H n nh n r ng c i:

- B bác nhìn ra nó r i h ?

Tôi v a nh khói thu c v a g t đ u. Đó là lo i qu t máy Vi t Nam, nho nh , d p lép, đ u đít có nét cong cong. Mu n qu t ph i l y h n cái n p ra ch nó không dích vào thân ng qu t b ng m t b n l nh nh ng qu t máy ngo i qu c. H n c m ng qu t, v a l t qua l t l i v a nhìn m t cách trìu m n:

- C a ông ngo i con cho đó! ng cho, h i ng còn s ng l n.

R i h n b t c i:

- H i đó ng g i con b ng “th ng L N i”.

Ng ng m t chút r i ti p:

- V y mà ng th ng con l m à bác!

H n đ t đ u thu c, hít m t h i dài r i nh khói ra t t . Nhìn cách nh khói c a h n tôi bi t h n đang s ng l i b ng nhi u k ni m .. Tôi nói:

- V y là cháu lai Vi t Nam à?

- Đ . Má con quê Nha Trang.

- R i má cháu bây gi ở đâu?

Gi ng c a h n nh ngh n l i:

- Má con ch t r i. Ch t Nha Trang h i Vi t c ng vô năm 1975.

- Còn ba c a cháu?

- Ng hi n Paris. T i này nh có dân Tây nên sau 1975 đ c h i h ng. Con đi quân đ ch cho Pháp xong r i, v đây v i bà n i. Con sanh ra và l n lên Sài Gòn, v đây, bu n thúi ru t thúi gan luôn!

Tôi nhìn h n m t lúc, c tìm ra m t nét Vi t nam trên con ng i h n. Th t tình, h n không có nét gì lai h t. H n l n con, n c da không đ n n i đ n thui lúi nh ph n đồng dân chúng x này, nh ng v n không có đ c cái màu cà phê l t l t đ th y có chút gì khác khác. Tóc xo n

sát da đ u, m t i môi d y ..

Tôi ch t nói, nói m t cách máy móc:

- Th y cháu ch ng có lai chút nào h t!

H n nhìn th ng vào m t tôi, gi ng nghiêm trang:

- Có ch bác. Con có lai ch bác.

H n xoè hai tay đ a ra phía tr c, i t qua i t i:

- Bên n i c a con là n m bên ngoài đây nè.

R i h n đ m t tay lên ng c, v nhè nh v phía trái tim:

- Còn bên ngo i c a con, nó n m bên trong. đây, đây nè bác.

B ng gi ng h n ngh n i:

- Con lai Vi t nam ch bác!

Trong kho nh kh c, tôi xúc đ ng đ n quên m t màu da đen c a h n, mà ch th y tr c m t tôi, m t thanh niên Vi t Nam, Vi t Nam t c ch t i i i nói năng.. Tôi vói tay v nh lên vai h n m y cái, g t đ u nói:

- Ô! Bác th y. Bậy gi thì bác th y ..

H n m m c i:

- đây ng i ta nói con không gi ng ai h t, b i vì con hành đ ng c x , nói năng không gi ng h . Bà n i con cũng nói nh v y n a! Còn con thì m i i n con nhìn trong ki ng, con v n nh n ra con là ng i Vi t Nam. Bác coi có kh không?

R i nó nhìn tôi, m t chút tr u m n dâng lên trong ánh m t:

- Bậy gi con g p bác r i, con th y không còn cô đ n n a. G p m t ng i gi ng mình, cái xó xa xôi h o lánh này, thi t là Tr i còn th ng con quá!

Tôi im l ng nghe h n nói, nhìn h n nói mà có c m t ng nh h n đang nói cho c hai: cho h n và cho tôi. B i vì c hai cùng m t tâm tr ng ..

H n v n nói, nh h n thêm nói t lâu:

- Nh Sài Gòn quá nên con hay ca v ng c cho đ bu n. H i nầy bác i đây là lúc con đang ca bài “Đ ng v quê ngo i” đó bác.

- Bác không bi t ca, nh ng bác r t thích nghe v ng c .

Gi ng nói c a h n b ng nh hăng lên:

- V ng c là cái ch t c a mi n Nam mà bác. Nó không có lai Âu lai Á gì h t. Nó có cái h n Vi t Nam cũng nh cá kho t , tô canh chua. Bác th y không ? B i v y, không có gì nh c cho con nh Vi t Nam b ng bài ca v ng c h t.

- Bác cũng v y.

Tôi nói, mà th m ph c s s s c c a h n. Và tôi th y r t vui m ng có m t ng i nh v y đ chuy n trò t đây v sau ..

Có ti ng máy bay đang đánh m t vòng trên tr i. Chúng tôi cùng đ ng lên, h n nói:

- Nó t i r i đó. Con ph i s a so n xe tr c-t và r -m t đ l y hành lý. Con làm vi c cho hãng Air Afrique, bác à.

R i h n n m tay tôi l c m nh:

- Thôi, bác đi m nh gi i. Con tên là Jean. đây ai cũng bi t “Jean le vietnamien” h t. Ch ng v bác ghé con ch i, ghen.

B ng, h n ôm ch m l y tôi si t nh , r i gi nh v y không bi t bao nhiêu lâu. Tôi nghe gi ng h n l c đi:

- Ghé con nghe bác .. Ghé con ..

Tôi không còn nói đ c gì h t. Ch v a g t g t đ u, v a v v vào l ng h n nh v l ng m t ng i con ..

Khi hán buáng tái ra, tái tháy hai máa cáa hán át nác mát. Tái vái vá quay ái, lám lái bác nhanh nhanh vá nháa ga máa nghĩ tháng cho “tháng Jean le vietnamien”. Hái náy, ná ám tái, cá lá ná á táng táng nhá lá ná áng ám lái ác mát gác trái quá má ..

.. Trán máy bay, tái mián man nghĩ án “tháng Jean” rái tá háa sá gáp lái ná tháng. á cho ná bát cá án. Vá cáng á cho tái bát cá án náa !

Báy giá, vát lái chuyán tháng Jean máa tái hái:

“Trong vá sá ngái Viát Nam lá u váng hám nay, cán ác bao nhiáu ngái khi nhán trong gáng ván nhán ra mán lá ngái Viát Nam?”

“Vá cá ác bao nhiáu ngái cán mang mán nhán trong láng bái ca váng cá, á tháy hán hán quá háng ván cán nám nguyán trong á?”